

Международно Висше Бизнес Училище
International Business School

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Севдалина Димитрова

Професионално направление 3.7. Администрация и управление,
научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното
производство (сигурност и отбрана)“,
тел. +359 887 395 307; sevdalinaid_bg@mail.bg

Регистрационен номер 45970 в регистър за научната дейност -
<https://cris.nacid.bg/public/scientist-preview/14061>;

Регистрационен номер 14061 в регистъра на академичния състав -
<https://ras.nacid.bg/dissertation-preview/14061>

Относно: представен дисертационен труд за придобиване на Образователна и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, докторска програма „Администрация и управление (Бизнес администрация)“

Основание за представяне на рецензията: член на Научното жури, съгласно заповед № 61 от 02.04.2024 год. на Ректора на МВБУ

Автор на дисертационния труд: Стефан Джорджевич

Тема на дисертационния труд: „Лидерската роля при управление на проектни екипи“

I. Справка за кандидата

Авторът на представения за придобиване на ОНС „доктор“ дисертационен труд през 2016 година завършва ОКС „бакалавър“ по компютърни науки във факултет по електронно инженерство на Нишкия държавен университет, през 2019 година се дипломира в ОКС „магистър“ - софтуерен инженер в същия факултет и през 2021 год. – ОКС „магистър“, специалност „Управление на проекти“ в МВБУ, след което е зачислен в докторантура в същото висше училище.

Творческите интереси на докторанта са в областта на проектния мениджмънт, в потвърждение на което е неговият професионален опит като

разработващ проекти, софтуери и ръководител на проектни екипи. Същият владее сръбски и английски език. Притежава необходимите софтуерни умения и работа с Уеб приложения, както и интереси в областта на икономиката и историята.

Представените данни в неговата автобиография са в потвърждение на неговия потенциал и желание за бъдещо научно развитие в областта на бизнес мениджмънта и по-конкретно проектния мениджмънт, демонстриран в разработения от него дисертационен труд.

II. Обща характеристика на дисертационния труд

Динамичните промени в бизнес средата по естествен начин обуславят приложимостта на иновативни подходи за ефективността на съвременните организации. Взаимовръзката образование-наука-иновации провокира създаването на „интегрирани системи за управление на проектно-ориентираните организации“. На тази основа възникна сравнително ново направление в мениджмънта, каквото е проектното управление, към което се насочват научните търсения в научното познание. Впечатлението е, че по-широко дискутирани в публичното познание са принципните постановки на проектното управление в проектно-ориентираните организации и като че ли в страни от научната мисъл остава ролята на лидерството при управлението на проектните екипи. Това обстоятелство поражда известна празнота в научното познание, която обуславя необходимостта от концептуално и структурно решаване на редица основни проблеми в областта на проектното управление. А това е в подкрепа на актуалността на темата на дисертационния труд и на научните търсения на докторанта. Нещо повече, наблюденията сочат, че пренебрегването на екипния подход при управлението на проекти при засилена индивидуалност в дейностите, неминуемо води до конфликти и намаляване на ефективното изпълнение на проектите. И тъй като времевите и ресурсните фактори се явяват ключови за постигането на очакваните резултати за ефективното функциониране на проектно-ориентираните организации, повече от всякога е необходим подходът на колективната квалификация и ролята на лидера мениджър при управлението на проектните екипи. На тази основа докторантът формулира изследователската теза, произтичаща от необходимостта за научна обосновка на линейната релация ефективност на управлението на проектните екипи с лидерските умения и колективната квалификация, на основата на която да се разкрие потенциалът на всеки член на проектния екип. Защитимостта на същата е посредством доказуемостта на формулираните в дисертационния труд две изследователските хипотези.

Прочитът на дисертационния труд е в подкрепа на пълното съответствие на темата с основното съдържание на същия. Нещо повече авторът си е поставил амбициозната цел на основата на систематизиране и анализ на съществуващите теоретични разработки и споделен практически опит да внесе принос във взаимовръзката „лидер-проектен екип“ чрез идентифициране на факторите за екипна ефективност и иновационни модели на лидерско поведение в конкретна екипна бизнес среда.

Защитимостта на така поставената цел е посредством решаването на конкретизираните научно-изследователски задачи, обосноваването на обекта, предмета и субекта на научното изследване, приложимостта на общопризнатите на научното познание теоретични и емпирични методи.

В подкрепа на формулираните изследователска теза и хипотези на научното изследване, авторът конкретизира допустимите ограничения и обхвата на научноизследователските търсения и верификацията на отговорите на научноизследователските въпроси в подкрепа на тяхната защитимост и доказуемост. Анализирани са резултатите от проведеното изследване сред 168 мениджъри на различни нива на управление в организации от гр. Ниш и гр. София през втората половина на 2021 год. Използван е иновативен подход за предварителен подбор на участниците в специализираната анкета на основата на резултатите, получени от попълнен тест за екипната работа на Патрик Ленсион. Избрани за целите на изследването са 120 мениджъра и участници в проектни екипи, постигнали резултат от теста по-висок от 6 точки, което гарантира представянето на реална картина на екипната дейност и ролята на лидера в управленския процес. Използвани са специфични понятия като „мултипроектна среда“, „мултипроектна организация“, „проектно-ориентирана организация“, чието съдържание се приема в общо възприетия литературен контекст, поради което не се третира като нови терминологични въведения. Извън обсега на научните изследвания на докторанта остават техниките и инструментите за планирането, подбора и развитието на екипите. Изследват се само тези механизми и методи на управление, свързани с ролята на човешкия фактор и по-конкретно ключовата роля на лидера в проектния екип и неговото поведение за ефективността на екипа.

На научната общност е представен дисертационен труд, отличаващ се с яснота и логика на изследванията, с аналитичен научноизследователски стил на изложение. Предложени са научни решения с практико-приложен характер за ролята на лидера в проектния екип за ефективен проектен мениджмънт в динамично променлива бизнес среда. Конкретиката на аналитикоизследователската работа в дисертационния труд по неоспорим начин доказват приносите на доктор Джорджевич към обогатяване на теорията, генериране на ново знание и усъвършенстване на практиката за ефективна проектна дейност.

В съответствие с формулираните цели и конкретизираните научноизследователски задачи, избраната методика и инструментариум, е структуриран дисертационният труд, като същият следва класическата структура. В структурно отношение е разработен от въведение, три глави, заключение, използвани източници, приложения.

Постигането на целта, решимостта на задачите и защитимостта на изследователските теза и хипотези в представените изследвания и анализи, е в обем от 186 страници. Използвани са 234 информационни източници, от които 119 на кирилица, 100 на латиница и 15 интернет сайтове. Съдържанието на научния труд е илюстрирано с 8 фигури, 13 графики, 16 таблици, 67 персонални цитати и две приложения. Защитимостта на изведените изводи и резултати в дисертационния труд е чрез сполучлива симбиоза на теоретико-научно и

практико-познавателно проучване на изследваната проблематика, подкрепена с необходимите доказателствени материали. Това ми дава основание да приема, че дисертационният труд представлява самостоятелно и задълбочено изследване на ключов проблем за ефективността на проектния екип и като цяло за ефективен проектен мениджмънт. Постигнати са значими за теорията и практиката резултати, научно обосноваващи ролята на лидера при управлението на проектни екипи, в подкрепа на изследваната проблематика.

III. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Предложеният дисертационен труд напълно съответства като научна разработка по обем и качество на законовите изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор”. Отделните структурни елементи на дисертационния труд са разработени в логическа последователност, с необходимата аналитичност, приложена адаптирана методика и създаване на концептуален модел за ефективна проектна дейност при доказана ключова роля на лидера в проектния екип.

Научните и научно-приложните резултати от научните търсения на автора се основават на задълбоченото познаване и творческото адаптиране на съвременни научни теории и публикации по изследваната проблематика.

Въведението на дисертационния труд е своеобразен алгоритъм на организирането и последователността на изследователската работа на докторант Джорджевич. Аргументирана е актуалността на темата на дисертационния труд. Представени са в логическа последователност отделните елементи на увода.

Първа глава на дисертационния труд е своеобразна теоретична презентация на проектния мениджмънт. Изследвана е същността на проектния мениджмънт, като акцентът е на подходите за ефективен мениджмънт на проектите и същностните характеристики на проекта. Екипната работа е изследвана от позициите ѝ на ключов фактор за успешното изпълнение на проекта. По-конкретна вниманието в тази насока е върху същността и ролята на екипа, като е направен сравнителен анализ на работна група и екип, чрез обосноваване на разликите между тези две понятия. Изяснени са управленските техники, допринасящи за повишаване на ефективността на екипната дейност, като за целта са обосновани предпоставките за формиране на екипи, факторите, влияещи на развитието на ефективните екипи. Изследвани са ползите от работата в екип и начините за ефективна екипна работа. Систематизирани са критериите за оценка ефективността на работата в екип. На основата на систематизацията на основните теоретически постановки, изследванията на докторанта са в подкрепа на научната обосновка и защитимост на ключовата роля на лидера за ефективен проектен екип, като са решени първите три конкретизирани научно-изследователски задачи.

Втора глава е с теоретико-аналитичен характер, като е изследвана и анализирана концептуална рамка на спецификата на лидерската роля при управлението на проектни екипи. По-конкретно е изследвана същността и характерните особености на лидерството и е дефинирано понятието лидер. Анализирани са основните разлики между мениджмънт и лидерство, като научно

е обосновано твърдението, че не всеки мениджър е и лидер. Изследван е и проблемът за лидерството и управленските стилове, който в контекста на динамичните промени на бизнес средата придобива нови измерения. На тази основа са систематизирани съществуващите теории за лидерството и основните лидерски стилове, обосновани са основните характеристики на успешните лидери, водещи сред които са интелигентност, инициативност, самоувереност. Докторантът извежда основните принципи и подходи на лидерството, гарантиращи успеха на проектния екип, в основата на който е търсенето на баланс в съчетаването на уменията, знанията, компетенциите, експертизите с мотивирането на членовете на екипа за ефективна и целенасочена дейност. В този контекст е обоснована необходимостта от преценка на лидера какъв стил на управление да приложи за конкретна ситуация, който да осигури максимална синергия в екипа и управлението по резултати, чрез разкриване на потенциала на всеки член от екипа. Решена е четвърта научно-изследователска задача.

Трета глава е посветена на емпиричното изследване и факторния анализ на влиянието на лидерските характеристики върху ефективността на екипната дейност. На основата на аналитичните разчети, базирани на анкетния подход, са разкрити функционалните зависимости между мениджърските умения и управленското ниво на мениджъра в проекта. Приложеният иновативен подход при избора на участниците в анкетното проучване, базиран на резултатите от теста за екипна работа на Патрик Ленсиони, допринася за ефективното използване на експертизата на участниците в изследването. На тази основа се дефинира условно средно ниво на мениджърски знания и умения, позволяващо създаването на профил на участниците в емпиричното изследване посредством взаимовръзката „лидерски характеристики – ефективност на екипната дейност“. Профилът на респондентите показва реална картина на демографската структура и състояние на фирмите в изследвания регион. Преобладаващият брой на участващите мениджъри в изследването позволява реално да се оцени отношението на анкетирания към проблема за ролята на мениджъра в цялостната организация на екипната работа. Научни изследвания доказват, че половите различия нямат съществено влияние върху ефективното лидерско управление.

Факторният анализ, основан на корелационни зависимости на променливи, позволява цялостното и компактно описание на обекта на измерване, като факторите са ограничени до управляем и видим размер, което позволява да се изведе крайни и разбираеми корелационни връзки. По-конкретно са изследвани познанията за лидерско управление на организацията, зависимостите в релацията „лидерски качества и умения екипна ефективност“ и оценка на степента на влияние на мениджърските качества върху ефективността на екипната дейност. Създаденият модел за факторен анализ позволява да се определят: степента на въздействие на мениджърските умения върху екипната дейност, степента на влияние на успешната екипна работа на лидерските умения и компетенции, степента на важност за ефективната работа на личните характеристики на лидера в организацията.

Независимо, че лидерството като резултативна величина, върху която влияят множество фактори, обстоятелство, което затруднява изграждането на универсален модел за ефективност на лидерството, основният принос на дисертационния труд на докторант Джорджевич е, че представеният от него концептуален модел позволява установяването на трайна релация между определени предвидими лидерски компетенции, позволяващи развитието на потенциала на лидерите в динамично променлива бизнес среда. На това основание може да се приеме, че разработеният модел е своеобразна рамка на лидерско поведение при управлението на проектни екипи. Решени са пета и шеста научно-изследователски задачи.

В заключението на дисертационния труд докторантът прави обобщения и систематизация на общите изводи и резултати от научните изследвания, с което дисертационният труд е завършен и задълбочен труд по важен за теорията и практиката на проектния мениджмънт научен проблем. Това ми дава основание да приема претенциите на докторант Джорджевич за постигнати значими научни и научно-приложни резултати и приноси моменти, които систематизирам както следва:

Научни резултати и приноси

1.1. Доразвити са теоретичните положения, свързани с концептуалната рамка на ключовата роля на лидера при управлението на проектни екипи.

1.2. Обогатена е теорията на проектното управление чрез доказаната пряка линейна релация между лидерско поведение и стил на управление и ефективността на екипната дейност в организациите.

1.3. Генерирано е ново знание за ориентация към определен лидерски стил на управление в зависимост от променливите фактори на динамичната бизнес среда, формата и стойностните параметри на изпълнявания проект.

Научно-приложни резултати и приноси

1.4. Направено е емпирично изследване на основата на избран иновативен подход на предварителен професионален подбор на реципиентите, позволяващ постигането на реални и устойчиви резултати и ефективно използване на експертизата на участниците .

1.5. Разработен е концептуален модел за генериране и идентифициране на практически подходи и механизми за повишаване на ефективността на екипната дейност чрез избор на конкретно лидерско поведение и изграждане на позитивни личностни качества.

1.6. Идентифицирани са нови въздействия на известни и дефинирани проблеми в екипната работа и е осъществен анализ на връзката им и силата на влияние с лидерското поведение и прилагания лидерски стил на управление.

1.7. Извършен е факторен анализ на влиянието на лидерските характеристики върху ефективността на екипната дейност на основата на идентифицираните основни групи фактори и тяхната степен на значимост и сила на влияние, въздействащи на развитието и усъвършенстването на лидерското поведение в екипната дейност.

Дисертационният труд се отличава с яснота и логика на изследванията. Стилът на изложението е логичен, аналитичен, научноизследователски. В хода на рецензирането не са постъпили и не съм установила случаи на плагиатство.

IV. Оценка на получените научни и научно-приложни приноси

Научните и научно-приложните резултати от извършените изследвания в дисертационния труд се свеждат до доказване с нови средства на съществени и нови страни в съществуващи научни проблеми и теории. С тях се дообогатява теорията на проектното управление и се разширява познанието за ролята на лидера при управлението на проектни екипи.

Разработеният концептуален модел за повишаване на ефективността на екипната дейност чрез избор на конкретно лидерско поведение и изграждане на позитивни личностни качества и факторният анализ на идентифицираните групи фактори и степен на значимост за лидерските характеристики върху ефективността на екипната дейност, позволяват развитието и усъвършенстването на лидерското поведение и прилаганият лидерски стил на управление, адаптивен на промените на бизнес средата.

Резултатите от извършените в дисертационния труд изследвания представляват лично дело на докторанта и очертават значимостта на постигнатите приноси за теорията и практиката на проектния мениджмънт и лидерско поведение. Те могат да послужат като методологическа основа за по-нататъшната научно-изследователска работа на докторант Стефан Джорджевич.

V. Оценка на публикациите по дисертационния труд

Резултатите от научните търсения на автора в настоящия труд са популяризирани в редица публикации в страната с национален и международен характер, което е в потвърждение на последователната, задълбочената, надграждащата научноизследователска дейност на докторант Джорджевич. Представени са 9 (девет) публикации, от които 7 (седем) в съавторство с научният ръководител и 2 (две) самостоятелни, с което се покриват НМИ за придобиване на ОНС „доктор“ в ПН 3.7. „Администрация и управление“, като общият точков еквивалент е 105 точки, при минимално изискуеми – 80 т.

VI. Оценка на автореферата

Авторефератът съдържа основните проблеми и начините за тяхното решение, посочени в дисертационния труд. Той дава пълна представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите научни и научно-приложни резултати и приноси, в подкрепа на защитимостта на научноизследователската теза и работните хипотези.

VII. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към дисертационния нямам конкретни критични бележки и въпроси, а по-скоро препоръки относно целесъобразността от намаляване на броя на научноизследователските задачи и увеличаване на публикационната активност в

бъдеще в индексирани и реферирани издания в световната научна база данни. Посочените бележки са с технически и дискуссионен характер и не намаляват достоинства на дисертационния труд.

Препоръчително е постигнатите научни и научно-приложни резултати и приноси в дисертационния труд, по възможност да станат достояние на заинтересуваните структури и органи, чиято рационалност е в подкрепа на ефективния проектен мениджмънт на проектно-ориентирани организации.

VIII. Обобщено заключение

Дисертационният труд на тема „Лидерската роля при управлението на проектни екипи“, разработен от докторант Стефан Джорджевич е завършен, задълбочен, оформен научен труд по изключително актуален проблем, произтичащ от динамичните промени в бизнес средата, съдържащ значими за теорията и практиката научни и научно-приложни резултати и приноси. Същите са лично дело и в подкрепа на способността на автора самостоятелно да разработва важни за теорията и практиката на проектния мениджмънт проблеми, свързани с ролята на лидера при управлението на проектни екипи. Дисертационният труд се явява методологическа база за бъдещи научни изследвания на докторант Джорджевич, за което има не само потенциал, но и професионален опит и стремеж за иновативност. Постигнатите значими за теорията и практиката научни и научно-приложни резултати и приноси от изследванията на докторант Стефан Джорджевич и предложенията, направени от него, основавайки се на горепосочените негови качества и потенциал за научноизследователска дейност, ми дава основание за **положителна оценка на дисертационния труд**. Считаю, че същият ще бъде високо оценен от непредубедения читател и може да послужи като база за бъдещи изследвания.

Дисертационният труд отговаря на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и нормативната уредба на МВБУ. С убеденост предлагам на уважаемите членове на научното жури да се присъди на докторант Стефан Джорджевич придобиването на ОНС „доктор“ за разработения дисертационен труд на тема „Лидерската роля при управлението на проектни екипи“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, докторска програма „Администрация и управление (Бизнес мениджмънт)“.

15.05.2024 год.
Велико Търново

Рецензент:
проф. д.н. Севдалина Димитрова